

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Dani'el

Yolf ben Yosef

Dessau, 1808

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10270

דניאל ד

אכער נאך אייניגער צייט אלס איך נכוכדנאצר מיינע
אויגן גען היממעל ערהאב, ערלאנגטע איך אייניגעס
בעוואוסטזיין ווידער, הירוויף דאנקטע איך דעם העכסטן
אונד לאַבפרייזעטע איהן, דען עוויג לעבענדן, דעסן רע-
גירונג עוויג איזט, אונד דעסן רייך וועהרט פֿיר אונד פֿיר;
(לב) פֿאר דעם דיא געזאממטן בעוואהנער דער ערדע
אונדוועזן גלייך געאכטעט זינד, ער, דער נאך זיינס וואהל-
געפֿאלן פֿערפֿעהרט, מיט דעם היממעלס העערע זאוואהל,
אלס מיט אירדישן וועזן, אהנע דאס יעמאנד איהם ווידער-
שטעהן, נאך זאגן קאן: וואס בעווירקסט דוא? (לג) צור
זעלביגן צייט ערהילט איך מיינן פֿעלליגן פֿערשטאנד ווידער;
דיא ווירדע מיינעס רייכעס, מיין פֿאריגער גלאנק, מיינע
מאיעסטעט, אללעס וואורדע מיר ווידר צו טהייל; נאכ-
דעם מיינע רעטהע אונד העפֿלינגע מיינע צוריקקונפֿט
פֿערלאנגט האטטן. זא ווארד איך ניכט נור אין מיינס
רייכע ווידער אייגעזעטצט, זאנדרן אויך איינע נאך גרע-
סערע העררליכקייט אומגאב מיך נון. (לד) יעטצט
ערהעהע, לאבע אונד פֿערעהרע איך דען קעניג דעם
היממעלס, דעסן זעממטליכס טהון וואהרהייט איזט,
דעסן וועגע גערעכט זינד, אונד דער דיאיעניגן, וועלכע
מיט שפאלץ איינהערגעהען, צו ערנידריגן פֿערמאג.

ה

(א) דער קעניג בלשאצר שטעללטע איינסט איין גראסעס
גאסטגעבאָט אן פֿיר זיינע טויענד עדלען, מיט

פירוש אבן יהי"א

פלי. ולעיון צרכתי. ולמי העלמים שנתתי והדרתי אשר מחלטו
מחלט עולם ונצחתי. ומלכותי עמך דוק ודור ומפך שהדורות יתמו
ימותו הוא לבדו יתמיד בנצחיותו. (לב) וכל יושבי הארץ כסין נמשנו

באור

ומנדע, עלי יתיב דעתי שבה עלי. (לב) כלה חשיבין,
כלא היו חשובים. (לג) יבעון, יבקשון, כמו אם חבעיון
בעיו. התקנת, הוכחתי. ורבו יתירה גדולה יתירה

אָנָה נְכוֹכְדַנְצַר עֵינַי וְ לִשְׁמַיָּא נְטִלַת וּמְנַדְעֵי עָלַי
 יְתוּב וְלַעֲלִיָּא בְּרַבְרַת וְלַחֵי עֲלֵמָא שְׁבַחַת וְהַדְרַת
 דֵּי שְׁלֹטְנָה שְׁלֹטֵן עֲלֵם וּמְלֻכוּתָהּ עִם-דֵּר וְדֵרִי: (לג)
 וְכָל-דְּאָרֵי אַרְעָא בְּלָה הַשִּׁיבִין וּבְמִצְפּוּיָהּ עֶבֶד בְּחֵיל
 שְׁמַיָּא וְדְאָרֵי אַרְעָא וְלֹא אֵיתִי דֵּי-יִמְחָא בִּידָהּ
 וַיֹּאמֶר לָהּ מָה עֲבַדְתִּי: (לד) בְּהָ זִמְנָא מְנַדְעֵי וְ יְתוּב
 עָלַי וְלִיקַר מְלֻכוּתִי הַדְרִי וְזִוּי יְתוּב עָלַי וְלִי הַדְרִי
 וְרַבְרַבְנֵי יִבְעוּן וְעַל-מְלֻכוּתִי הַתְּקַנְתִּי וְרַבֵּי יִתִּירָהּ
 הַיּוֹסֵפֶת לִי: (לה) כְּעֵן אָנָּה נְכוֹכְדַנְצַר מְשַׁבַּח וּמְזוּמָם
 וּמְהַדְרֵי לְמַלְכָּה שְׁמַיָּא דֵּי כָּל-מַעְבְּדוּהֵי קְשׁוּט
 וְאַרְחַתָּהּ דִּין וְדֵי מַהֲלָכִין בְּגִנְהָ יְכַל לְהַשְׁפִּילָהּ:

ה

(א) בְּלִשְׁאֲצַר מְלֻכָּא עֶבֶד לְחַם רַב לְרַבְרַבְנוּהֵי אֲלַף
 פִּירוּשׁ אַבְן יַחֲיִיא

נחשנים, וכרצונו יעשה צלצא השמים ויוסני הארץ וחין מוחה צידו
 שיחמר לו מה תעשה. (לג) צפת ההיא שז שללי עלי ולכבוד מלכותי
 חזרתי. וזיו ואור כני חזר עלי. ולישרי ופקידי נקשו ועל מלכותי הייתי
 מתוקן וגדולה יתרה נתוספה אלי. (לד) ולכן עתה אני משבח מרומם
 ומסדר למלך השמים אשר כל מעשיו חמת ודרכיו דין ואשר הולכים
 צנחה יכול להפסילם.

ה (א) צלצאר מלכא וגומר הגה צלצאר זה היה בן חויל - מרודך
 בנו של נכוכדנצאר ועשה משתה גדול לשריו חלף ונגד החלף

באור

מן הראשונה נתוספה לי. (לד) כען, עתה. מעבדוהי
 קשוט וגו' פעולותיו אמת ודרכיו משפט. ודי מהלכין
 בגוה, ואשר מהלכים בגוה יכול להשפיל (רשי).

ה (א) בלשאצר מלכא, עיי' הקדמה: לחם רב,
 משתה גדול כמו לכו לחמי בלחמי, וכן כתבו

דניאל ה

וְלִקְבֵּל אֶלְפָּא חֲמֵרָא שְׁתֵּיהּ: (ב) בְּלִשְׂאֲצִיר אָמַר
בְּטַעַם חֲמֵרָא לְהִיְתִיָּהּ לְמֵאֲנֵי דְהִבָּא וְכִסְפָּא דִּי
הִנְפִּיק גְּבוּבֵי דְנִצִּיר אֲבוּהֵי מִן־הֵיכְלָא דִּי בִירוּשָׁלַם
וַיִּשְׁתַּוֵּן בְּהוֹן מְלָכָא וְרַבְרַבְנֵיהּ שִׁגְלָתָהּ וְלַחְנַתְהָ:
(ג) בְּאֲדִין הִיְתִיו מֵאֲנֵי דְהִבָּא דִּי הִנְפִּיקוּ מִן־הֵיכְלָא
דִּי־בֵית אֱלֹהָא דִּי בִירוּשָׁלַם וְאִשְׁתִּיו בְּהוֹן מְלָכָא
וְרַבְרַבְנֵיהּ שִׁגְלָתָהּ וְלַחְנַתְהָ: (ד) אִשְׁתִּיו חֲמֵרָא
וְשִׁבְחֵהּ לְאֱלֹהֵי דְהִבָּא וְכִסְפָּא גְחֵשָׂא פְרוֹלָא אָעָא
וְאֲבָנָא: (ה) בְּה־שַׁעֲתָהּ גִּפְקוּ אֲצִבְעֵן דִּי־יָד־אֲנִישׁ
וְכַתְּבוּן לְקַבֵּל גְּבַר־שְׁתָּא עַל־גִּירָא דִּי־כַתֵּל הֵיכְלָא
דִּי מְלָכָא וּמְלָכָא חֲזָה פִּסְ יָדָא דִּי כְתָבָהּ: (ו) אֲדִין

פירוש אבן יהי"א

אלו היה שופה יין כל כך היה צריך אולם וחוק נוטה אל הגופניות כי עוד
היום המנהג בין האשכנזים שלוקחים מזרק יין נותנים אותו לפני מצירו
שמנגד ומזורים בלשונם שיטה וזו תקף חייב מצרו ההוא למלת מזרק
אחד יין וישתו שניהם יחד כל אחד צמזרק שלו והוא אות אהבה ציניהם
וצלשזר כדי להרמות אהבה עם האלף שריס שלו הוצרך לשתות מזרק
אחד מלא יין בצורת כל אחד מהם שהיו אלף מזרקי יין שהיה ענין
גדול איך היה איפשר מצטומצתו להכיל הכמות הרב ההוא (ב)
מה שלרוב שתיית היין שיסמך לבב אנוס נתגאה וזה שיצאו כלי כסף
וזה שהוציא נכונדנצמר מציו כי בני בניס הרי הם כניס ולכן קראו

באור

יוסיפון קסענאפאן והערצאדאש שבאותה לילה שנלכדה העיר
מכורש היה משתה ושמחה למלך בבל ולמלכותו לכבוד
חג אחד הנקרא אצלם חג אלהים (דאז פֶּעֶסֶט אללער
געטטער) (ב) בטעם חמרא בעצת יין שנשתכר דִּי
הנפק שהוציא שגלתה גשיו שוככות חיקו מענין
ישגלנה ולחנתה פלגשיו ולבני פלגשיו מתרגמינן
ולבני לחינתא (ד) אשתיו שחו ושבתו לכל עצביהם

מיט דענן ער וויין אום דיא וועטטע טראנק' (כ) אין זיי =
 נעם רוישע בעפאהל ער' דיא גאלדנען אונד זילבערנן גע =
 רעטהע' וועלכע זיין פֿאטר נבוכדנאצר אויס דעם טעמפל
 צו ירושלים הינוועגפֿיהרן ליס, הערבייא צו האָלן, דאמיט
 דער קעניג, זיינע עדלען, זיינע פֿאוואַריטינן אונד קעבס =
 ווייבר דארויס טרינקן מעגן' (ג) זאגלייך בראכטע מאן
 דיזע אים טעמפל דעם גאטטעס צו ירושלים ערבייטעטן
 גערעטהע' אונד דער קעניג, זיינע עדלען, זיינע פֿאוואַרי =
 טינן אונד קעבס ווייבר טראנקן דארויס' (ד) זיא טראנקן
 וויין אונד זאנגן לאַבלידר דען גאלדנען זילבערנען עהרנען
 אייזערנן, העלצערן אונד שטיינערן געטצן. (ה) אין דעם =
 זעלביגן אויגנבליקקע ערשיהנן פֿינגר איינר מענשן = האנדי
 וועלכע אונווייט דער לאמפע אויף דיא איבערטינכטע וואנד
 (אייניגע ווארטע) צייכנעטע. אלס נון דער קעניג דיא
 צייכנענדע האנד ערבליקטע, (ו) וואורדע זיין געזיכט
 ענטשטעללט, זיינע גראנקן געריטהן אין פֿערוויררונג,

פירוש אבן יהי"א

אזיו עם היותו זקנו' למטן ישעו זהם המלך ושריו ונשיו ופלגשו
 ויהיה לו לכבוד ולתפארת מהנצחון הגדול שנלח זקנו אז בארץ ישראל'
 (ג) ושתו זהם היין' (ד) ושתו על הנצחון ההוא לאלהיהם אלהי
 כסף וזה עץ ואבן' (ה) מה שזהות הדבר רע צעניי ה' תכף
 ינחו אנצפות יד אים וכתבו נגד מנורת השולמן על סיד כותל ההיכל'
 וכאשר המלך ראה דכף יד כותנת' (ו) חוד כניו נשתנה ומחשבותיו
 הנהילוהו וקשרי מתניו הותרו ומרכבותיו מרוב הרעדה היו מכות

באור

עיי' פ'א' (ה) לקבל נברשתא, נגד מנורה, ופתרון
 נברשתא לדעת קצת נר בר שתא כלומר נר הדולק משנה
 לשנה בחדריהם כפי דרכי מלכי קדם. על גירא, על
 הסיד כמו כאבני גיר מנופצות. פס ידא חתיכת יד וככה
 פסת בר מגורת פסו אמונים (מראבע') (ו) וקשרי חרצה
 משתריין, קשרי חליות מתניו ינתקו. תרגום מוקשרתם
 ותקטוריונו, ממתנים ורצין, ומיפרדו ושרא (מר' סעדי')
 וארכובתה וגו' וברכיו זו לזו מקשין כמו ישתקשקון

דניאל ה

דאז באנד זיינר גלידר לעסטע זיך, אונד זיינע קניע וואנקטען
טען איינעס געגן דאז אנדערע. (ז) מיט לויטער שטיממע
ריף ער: מאן האלע שנעלל דיא זאָפּהאַס, שטערנדייטער
אונד וואהרזאגער הערבייא! אויך זאגטע ער צו דען וויזן
בבל'ס: דעריעניגע, וועלכר דיזע שריפֿט לעזן אונד מיר
דערן זין ערקלעהרן ווירד, זאלל אין פֿורפור געהיללט זיין
האלן מיט איינר גילדנען קעטטע געציהרט אונד ער זעלבסט
צום בעהעררשר איבר איין דריטטעל דעס רייכס געזעצט
ווערדן. (ח) עס ערשיהנן נון צוואר דיא זעמטליכן גע-
לעהרטן בבל'ס, אלליין נימאנד קאננטע וועדער דיא שריפֿט
לעזן, נאך דערן זין אנדייטן. (ט) דראב ענטזעטצטע
זיך דער קעניג זעהר, זיינע געזיכטספֿארבע ערבלאסטע,
אונד זיינע עדעלן געריטהן אין בעשטירצונג. (י) אלס דיא
קעניגין דיזע בעגעבענהייט ערפֿוהר, גינג זיא אין דען
שפייזעזאאל אונד בעגאן מיט פֿאלגענדן ווארטן: לאנגע
לעבע דער קעניג! אָ לאסע דינע גראנקן זיך ניכט פֿער-
וויררן, דינע געזיכטספֿארבע ניכט פֿערבלאסן! (יא) עס
לעבט איין מאן אין דיינס רייכע, דעם איין הייליגר געטט-
ליכר גייסט בייאווואהנט; שאהן צור לעבעצייט דינעם
פֿאטערס וואורדע ער אלס איין ערלייכטעטער, פֿערשטעג-
דיגער אונד מיט געטטליכר וויזוהייט ערפֿיללט מן גע-
פֿונדן, זא דאס איהם דיין פֿאטער, דער קעניג נבוכדנאצר,
צום אָבערסטן דער מאַגער, זאָפּהאַס, שטערנדייטער אונד

פירוש אבן יחייא

ומקישות האת אל חזרתה. (ז) וקרא המלך צכח להציה החסמים
וגומר ואמר להם שכל מיס שיקרא הכתב ההוא ויאמר פתרונו טילנש
ארגמן ורזיד זה יושם על צוארו ושלים צמלכותי ישלוט. (ח) מה
שהחכמים לא יכלו לקרות הכתב ההוא ולהודיע פתרונו למלך. (ט)
והמלך נבהל מאד ואור כניו נסתנה עליו. ושריו גם כן היו נבהלים

באור

ברחובות (מהנ"ל). (ז) והמניכא, רביד הזהב מתרגמינן
מניכא דדהבא ותלתי במלכותא בשליש המלכות ימשול
(רשי) (ט) משתבשין, לשון סכסוך כמו שבוש גייסות

מלכא ויזיה שנוהי ובעינהי יבְהלוּנְה וקטרי הרצה
 משתרין וארכבתה דא לדא נקשון: (ז) קרא מלכא
 בחיל להעלה לאשפּיּא כשדיא וגזריא ענה מלכא
 ואמר | לחכימי בכל די כל-אנש די-יקרה כתבה
 דגה ופשרה יחונני ארגונא ילפש והמונכא די-
 דהכא על-צוארה ותלתי במלכותא ישלט: (ח)
 אדון עללין כל חכימי מלכא ולא-כהלין כתבא
 למיקרא ופשרא להודעה למלכא: (ט) אדון מלכא
 כלשאצר שגיא מתבהל ויזיה שגון עלוהי ורכובנוהי
 משתבשין: (י) מלכתא לקבל מלי מלכא ורכובנוהי
 לבית משתפּיּא עללת ענת מלכתא ואמרת מלכא
 לעלמין חיי אל-יבְהלוּך בעיונה ויזיך אל ישחנו:
 (יא) איתי גבר במלכותך די רוח אלהין קדישין בה
 וכיזמי אבוך נהירו ושכלתנו וחכמה כחכמת-אלהין
 השתכחת בה ומלכא נבוכדנצר אבוך רב חרטמין
 אשפּיּין בשדאין גזרין הקימה אבוך מלכא: (יב) כל-
 פירוש אבן יחייא

ותועים לראות היות מהנמנע להצין הדבר הגדול הזה (י) מה
 שהמלכה הזקנה אם המלך שהיתה זוכרת את דניאל ומת חכמתו צימי
 קדם כששמעה את דברי המלך נכנסה לבית המסכה כי היא לא היתה
 שמה מפני כבוד מלכותה ואמרה אל המלך שאל יצהל על ככה (יא)
 כי הנה יש חיס במלכותך אשר רוח אלהים קדושים צו וצימי אביך חור
 דעת ושכל וחכמה כחכמת מלאך האלהים נמצא צו והוא השימו רב

באור

(מר' סעדי') (י) מלכתא לקבל וגו' כששמעה המלכה
 דבר המלך ושריו נכנסה בבית המסכה ומלכה זאת לדעת
 קצת אשת כלשאצר ולדעה אחרים אמו היתה ונקראה בשמה
 (ניטאקרים) (יא) ונהרוי כמו ונהורא (יב) ואחזית

דניאל ה

קבל די רוח יתירא ומנדע ושכלתנו מפשר חלמין
ואתונת אחידן ומשרא קטרין השתכחת בה בדניאל
די מלכא שם שמה בלמשאצר בען דניאל יתקרי
ופשרה יתחנה: (יג) בארין דניאל העל קדם מלכא
ענה מלכא ואמר לדניאל אנתה-הוא דניאל די-
מן-בני גלותא די יהוד די היתי מלכא אבי מן-
יהוד: (יד) ושמעת עליך די רוח אלהין בך ונהירו
ושכלתנו וחכמה יתירה השתכחת בך: (טו) וכען
העלו קדמי חבימיא אשפיא די-כתבה דנה יקרון
ופשרה להודעתני ולא-כהלין פשר-מל-הוא
דהחנה: (טז) ואנה שמעת עליך די תוכל פשרין
למפשר וקטרין למשרא בען הן תוכל כתבא למקרא
ופשרה להודעותני ארנונא תלבש והמונכא די-
דחבא על-צוארך ותלתא במלכותא תשלט: (יז)
בארין ענה דניאל ואמר קדם מלכא מתנתה לך
להיון ונבוכיחד לאחורו הלב ברם כתבא אקרא

פירוש אבן יהייא

וקצין על כל שאר החכמים: (יב) יטן פי רוח אלהים יתרה ומדע
והשכל ופירוש החלומות והגדת הסודות והסרת הקשרים נמצאו בו
ולכן דניאל יקרא לפניך והוא יגיד הספרון: (יג) וזו דניאל הובט
לפני המלך: ואמר לו המלך אתה דניאל וגומר: (יד) חסר שמעתי
עליך היות רוח אלהים בך ואור הדעת ושכל וחכמה יתרה נמצא בך
(טו) אודיטך כי הוצאו לפני חכמי צבל לחטן יקרו הכתב הלו ויודיעוני
פתרונו ולא יכלו להגידו: (טז) ואני שמעתי עליך שתוכל פתרונות

באור

אחידן, מגיד חידות וידעת קצת אחידן לשון מסגר דברים
נעלמים ואת הדלת סגרו מתרגמינן וית דשא אחרו. (טו) ולא

וואהרזאגער ערנאנטשע; (יב) אינדעם מאן איינן ערהאבענן
 גייסט, האָהע קעננטניס אונד איינזיכט, טריימע צו דייטן,
 געהיימע דינגע צו ענטדעקן אונד דיא שוויריגסטן געגענע
 שטענדע אויפצולעזען, ביא דיעם דניאל (פֿאַם קעניגע
 בלטשאצער גענאנט) פֿערשפיהרט האטטע. לאס דאהער
 דיון דניאל הערבייארופֿן, אונד ער ווירד דיר דיא פֿערע
 לאנגטע דייטונג אנצייגן. (יג) אלס נון דניאל פֿאַר דעם
 קעניגע ערשיהן, זא שפראך דער קעניג צו איהם: ביזט דוא
 דניאל, פֿאַן דען געפֿאנגענן יהודערן, וועלכע דער קעניג
 מיינ פֿאַטער אויס יהודה הירהער פֿיהרן ליס? — (יד)
 איך האבע פֿאַן דיר פֿערנאמנן, דאס איין געטטליכר גייסט
 אין דיר וואהנט. אונד דוא איינן פֿאַרציגליכן פֿערשטאנד אונד
 האהע איינזיכט אונד ווייזהייט בויטצן זאללסט. (טו) פֿאַן דען
 הערבייאגעהאלטן ווייזן אונד זאָפֿהאַס, וועלכע דיע שריפֿט
 לעזן אונד דערן זין מיר אנצייגן זאללשן, איזט נימאנד,
 דער דיא דייטונג אנצייגן קאן; (טז) פֿאַן דיר אבר פֿערנאם
 איך, דאס דוא געהיימניסע צו ענטדעקן אונד שוויריגקייטן
 אויפצולעזן פֿערמאגסט; ווען דוא דאהער דיע שריפֿט לעזן
 אונד מיר דערן זין ערקלעהרן קאננסט, זא זאללסט דוא
 אין פֿורפור געקליידעט, דיון האלו מיט איינר גילדנען
 קעטטע געציהרט אונד צום בעהעררשר איבר איין דריטטל
 מיינעס רייכס איינגעזעטצט ווערדן. (יז) דניאל ערווידערטע
 הירויף דעם קעניג; דיינע געשענקע מאגסט דוא פֿיר דך
 בעהאלטן, אדר יעמאנד אנדערן שפענדן; אינדעסן ווערדע
 איך דעם קעניגע דיא שריפֿט לעזן אונד דערן זין אנצייגן.

פירוש אבן יחייא

לפתור וקשרים להתיר. מה שלכן אם תוכל הכתב לקרות והפתרון
 להודיעי תלכס ארגמן וגומר. (יז) אז ענה דניאל מתנתיך לך יהיו
 ודורונותיך ען לאחר כי בזולתם אקרא הכתב ומודיע הפתרון. אשר
 צוה הורה נדיבות גדול וכדברי נדיב אברהם מצונו למלך סדום אם

באור

כהליון ולא יוכלו לקרא ולפתור המכתב. (יז) ונבזבזתך
 כמו ונבזבא, כדחתן התם שבזבו כל נכסיו לשון הוצאה (מר)

דניאל ה

(יח) אָ קעניג! גאטט דער העכסטע גאב דיין פֿאַטער
 נבוכדנאצר רעגירונג, האָהייט, ווירדע אונד מאיעסטעט,
 (יט) זא דאס, פֿערמעגע דיור גרעסע, אללע פֿעלקר, נאציא-
 נען אונד שפראכן פֿאַר איהם ערציטערטן אונד ערבעטן
 נאך זיין וואהלגעפֿאללן טעדטעטע ער, אונד נאך זיין
 וואהלגעפֿאללן בעפֿרייעטע ער פֿאַם טאַדע; נאך זינעם
 וויללן ערהאַב ער דיזן אונד ערנידריגטע יענן. (כ) אלס
 ער אבר איבערמיטהיג וואורדע, אונד זיין גייסט זיך פֿרע-
 פֿעלהאפֿטער ווייזע ערהאַב, ווארד ער פֿאַם קעניגליכן
 שראהנע געשטירצט, אונד זינער ווירדע בערויכט. (כא)
 פֿערבאנט פֿאַן דער מענשליכן געזעלשאפֿט, וואורדע
 זיין געמיטה דען טהירען גלייך געאכטעט, זיין אויפֿענט-
 האלט וואר מיטטן אונטר וואלדעזלן, דען רינדערן גלייך
 געהרטע ער זיך פֿאַם קרויט דעס פֿעלדעס, אונד זיין קער-
 פֿער בעפֿייכטעטע דער טהויא דעס היממעלס; ביס ער
 איננע וואורדע, דאס איינע העהערע געטטליכע מאכט איבר
 דער מענשליכן רעגירונג וואלטעט, דער זא נאך זינעם
 וואהלגעפֿאללן אויסטהיילן קאַן. (כב) דוא אבר, בלששאצרי,
 זיין זאהן, ביזט דאדורך ניכט געדעמיטהיגט ווארדן, אב-
 גלייך דוא דיס אללעס ווייסט, (כג) זאנדערן עמפֿערטעסט
 דיך געגן דען העררן דעס היממעלס, אינדעם דוא דיר
 דיא הייליגן גערעטהע זינעס טעמפעלס ברינגן ליסעסט
 אונד מיט דיין עדעלן, פֿאַוואַריטינן אונד קעכטווייבערן
 דיין וויין דארויס טראנקסט, יענן זילבערן, גאלדנען,
 עהרנען, אייזערנן, העלצרן אונד שטיינערן געטצן, וועל-

פירוש אבן יחייא

מחוט ועד שרוך נטל וחס חסד מכל אשר לך. (יח) אתה המלך
 שאלום העליון מלכות וגדולה ויקר וכבוד נתן לנבוכדנאצר מלך
 (יט) ומכני הגדולה אשר נתנה לו כל השמים חומות ולטובות היו
 שרדים ויראים מלכנו אשר היה חפץ היה הורג ואשר היה חפץ היה

באור

שעדי'. (יט) הוּו זאעין, כמו ולא זע. די הוּו
 צבא, אשר הי' חפץ, מחא, מחיה. (כ) וכדי רם

לְמַלְכָּא וּפְשָׁרָה אֶהוּדְעָנָה: (יה) אַנְתָּה מַלְכָּא אֱלֹהָא
 עֲלִיָּא מַלְכוּתָא וּרְכוּתָא וּיְקָרָא וְהִדְרָא יִהְיֶה לְנַכְוִיבְדְנִצִּיר
 אֲבוּדָה: (יט) וּמִן-רְכוּתָא דִּי יִהְיֶה-לָּהּ כָּל עַמְמֵיָא אֲמִיָּא
 וְלִשְׁנַיָּא הֵווּ זְאֵעִין וְדַחְלִין מִן-קְדַמּוּהִי דִּי-הֵוָה צְבָא
 הֵוָה קָטַל וְדִי-הֵוָה צְבָא הֵוָה מַחָא וְדִי-הֵוָה צְבָא
 הֵוָה מָרִים וְדִי-הֵוָה צְבָא הוּא מִשְׁפָּל: (כ) וּכְדִי רַם
 לְבַבָּהּ וְרוּחָהּ תִּקְפַּרַת לְהוֹדָה הִנְחַת מִן-בְּרַסָּא
 מַלְכוּתָהּ וּיְקָרָה הָעֵדִיו מִנָּה: (כא) וּמִן-בְּנֵי אֲנִישָׁא
 טְרִיד וְלִבְבָהּ ׀ עִם הַיִּתָּא שׁוּיִי וְעַם-עֲרֵדִיא מְדוּרָה
 עֲשָׂבָא כְּתוּרִין יִטְעַמְגָּה וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִשְׁמָה יִצְטַבַּע
 עַד דִּי-יֵדַע דִּי-שְׁלִיט אֱלֹהָא עֲלִיָּא בְּמַלְכוּת אֲנִישָׁא
 וְלִמִּן-דִּי יִצְבָּא יִהְיֶה עֲלֵיהּ: (כב) וְאַנְתָּה בְּרָהּ
 בְּלִשְׂאֲצִיר לֹא הִשְׁפַּלְתָּ לְבַבְךָ כָּל-קַבְלָהּ דִּי כָּל-
 דְּגָה יֵדַעַת: (כג) וְעַל-מֵרָא שְׁמַיָּא הִתְרוּמְמַת
 וְלִמְאַנְיָא דִּי-בֵּיתָהּ הֵי תִּיּו קְדַמְךָ וְאַנְתָּה וְרַבְרַבְנִיד

פירוש אבן יחייא שויו ק'

חכה ואשר היה חסן היה מרים' או היה משפיל: (כ) וכאשר רם
 לבנו וחזקה רוחו להויד הורד מכסא המלוכה והכבוד הסירו ממנו.
 (כא) וגדשוהו מחשכנו וכו' עד אשר הכיר את צוראו והכניע את
 לבנו. (כב) ואתה בנו בלשאר לא השפלת לבך עם היותך יודע
 כל אלה. (כג) ועל אלהי השמים התגמית ושפית בכלי הקדש אתה
 וגדולך ונשותיך בדרך ציון וקנף ואחר כך לחלוהות אשר לא ישמעו
 ולא ידעו שפית. ולחלוה שנסחתך בידו וכל אורחותיך אליו לא נתת

באור

וגו' וכאשר רם לבנו והתנשא רוחו להרשיע, הורד מכסא
 מלכותו וכבודו הוסר ממנו. (כא) ערד יא, חמורי מדבר,
 המה מתחבאים בסבכי עץ ויערים יותר מכל חית יער. (כג)

דניאל ה

שגלתך ולחנתך חמרא שתין בהון ולא להי כספא
 ודהבא גחשא פרזלא אעא ואבנא די לא חוין
 ולא שמעין ולא ידעין שבחת ולא להא די נשמתך
 בידה וכל ארתך לה לא הדרת: (כד) באבין מן
 קדמוהי שלים פסא די ידא וכתבא דגה רשים:
 (כה) ודגה כתבא די רשים מנא מנא תקל ופרסין:
 (כו) דגה פשר מלתא מנא מנא אלהא מלכותך
 והשלמה: (כז) תקל תקלתא במאונא והשתכחת
 חסיר: (כח) פרס פריסת מלכותך ויהיבת למדי
 ופרס: (כט) באבין אמר בלשאצר והלבשו לדניאל
 ארנוגא והמונבא די דהבא על צוארה והכרוו
 עלוהי די להנא שליט תלתא במלכותא: (ל)
 בה בליליא קטיל בלשאצר מלכא כשדיא:

ו

(א) ודרוש מדיא קבל מלכותא כבר שנין שתין

פירוש אבן יחייא

הוד והדר: (כד) מה שלכן חלפניו נשלח כף יד והכתב הלז רשס'
 (כה) וזהו הכתב אשר רשס' מנא מנא תקל ופרסין' זאת היא
 קריאת הכתב: (כו) ופירושו הוה מנא מנא וספר החלוקה זמן מלכותך
 והסלימו: (כז) תקל תקלת ונסקלת במאונים ונמצאת חסר: (כח)
 פרס פריסת ונסברה מלכותך ונתנה למדי ופרס: (כט) אז אמר
 בלשאצר סלביסו לדניאל חרגמן' ורציד זכב על צוארו: והכרוו

באור

לא הדרת' לא נתת הוד ושבת: (כד) שלי ח פסא די
 ידא, נשלח כף יד (רשי) רשים, חקק כמו רשום בכתב:
 (כו) מנא מנא מנא מנא אלהים פעמים ימי מלכותך וירא
 והנה שלמה וספחה מלכות בכל: (כז) תקל תקלתא,
 נשקלת לפניו במאונים ותמצא חסר מכל צד (מרשין): (כח)